

Výsledky šetření veřejných kulturních služeb, jejich podpory a evaluace

PhDr. JOSEF ŽÁK

Ústav etnologie, Filozofická fakulta, Univerzita Karlova v Praze
nám. Jana Palacha 2, 116 38 Praha 1; e-mail: alumzak@seznam.cz

ABSTRAKT

Článek podává přehled o výsledcích čtyř šetření podporovatelů a poskytovatelů veřejných kulturních služeb v Blatné, Českém Krumlově a Velkém Meziříčí, jejichž cílem bylo zjištění stavu a struktury nabídky těchto služeb a jejich využití, podílu hlavních poskytovatelů na nabídce, motivů podporovatelů vedoucí k podpoře, představ podporovatelů a poskytovatelů o přínosech zmíněných služeb, užívaných způsobů podpory, struktury výdajů a příjmů poskytovatelů, stavu a vybavení infrastruktury pro poskytování služeb, užívaných způsobů monitoringu a evaluace veřejných kulturních služeb a užívaných kritérií. Šetření byla uskutečněna v letech 2012 a 2013 v rámci projektu „Vytvoření a ověření systému evaluace veřejných kulturních služeb“ (identifikační kód projektu DF12P01OVV036) realizovaného jako součást programu aplikovaného výzkumu a vývoje Národní kulturní identity (NAKI).

INFORMACE O ŠETŘENÍ

Ke zjištění stavu veřejných kulturních služeb, podmínkách jejich poskytování a mechanismů jejich evaluace v rámci projektu „Vytvoření a ověření systému evaluace veřejných kulturních služeb“ (identifikační kód projektu DF12P01OVV036) realizovaného jako součást programu aplikovaného výzkumu a vývoje Národní kulturní identity (NAKI) byla provedena čtyři dílčí šetření, a to hloubkové rozhovory s představiteli měst Český Krumlov, Blatná a Velké Meziříčí jako hlavních podporovatelů veřejných kulturních služeb, hloubkové rozhovory se zástupci významných poskytovatelů těchto služeb ve zmíněných městech, šetření poskytovatelů veřejných kulturních služeb prostřednictvím elektronických dotazníků a šetření prostor sloužících poskytování veřejných kulturních služeb (též s využitím elektronických dotazníků). Všechna šetření se uskutečnila v roce 2012, ale vzhledem k omezené návratnosti elektronických dotazníků byla část odpovědí získána osobním dotazováním koordinátorů projektu a opakovaným šetřením vybraných

ABSTRACT

The article reviews the results of four surveys of supporters and providers of public cultural services in Blatná, Český Krumlov and Velké Meziříčí, whose aim was to determine the status and structure of supply of these services and their use, the share of the major providers of the supply, the motives of supporters leading to their support, the ideas supporters and providers have about the benefits of these services, the approaches of support, the structure of expenditure and revenues of providers, the state and equipment of infrastructure for the provision of services, the approaches of monitoring and evaluation of public cultural services, and the criteria used. The inquiries were carried out in 2012 and 2013 within the project „Creating and verifying an evaluation system of public cultural services“ (project identification code DF12P01OVV036) conducted as part of a program of applied research and development of The National Cultural Identity (NAKI).

subjektů v roce 2013. Zjištění tedy vypovídají o stavu v letech 2011 nebo 2012.

Hlavní technikou sběru informací u dvou z šetření byly kvalitativní polostandardizované rozhovory s reprezentanty měst (starosty, místostarosty, členy zastupitelstva, vedoucími či pracovníky věcně příslušných odborů Městských úřadů a vybranými členy kulturních komisí) jako hlavních podporovatelů veřejných kulturních služeb a představiteli významných poskytovatelů těchto služeb (představiteli kulturních institucí založených městy, kraji nebo státem, vedoucími občanských sdružení (spolků), zástupci podnikatelských subjektů poskytujících na základě podpory města některé veřejné kulturní služby). S žádostí o rozhovor bylo v roce 2012 osloveno 68 osob zařazených do výzkumu na základě zkušeností z pilotního šetření, účasti představitelů poskytovatelů na workshopech, vlastního mapování nabídky v jednotlivých městech a po konzultacích s koordinátory projektu v jednotlivých městech. Z tohoto počtu bylo 12 zástupců podporovatelů a 56 poskytovatelů. Z celkového počtu bylo 17 oslovených z Velkého Meziříčí,

KLÍČOVÁ SLOVA:

veřejné kulturní služby, formy podpory, evaluace

KEYWORDS:

public cultural services, forms of support, evaluation

38 z Českého Krumlova a 19 z Blatné. S jedenácti oslovenými osobami se rozhovory uskutečnit nezdařilo, ve čtyřech případech bylo poskytnutí rozhovoru odmítnuto (pro zaneprázdnění nebo negativní vztah k šetření samému). Ve zbývajících případech pro dlouhodobou nepřítomnost oslovených.

Uskutečnilo se celkem 57 rozhovorů, (16 ve Velkém Meziříčí, 26 v Českém Krumlově a 15 v Blatné). Odpovědělo všech 12 oslovených zástupců podporovatelů a 45 zástupců organizací poskytujících VKS. Mezi poskytovateli byla nejpočetněji zastoupena občanská nebo zájmová sdružení (22 subjektů) z nichž větší část měla charakter neprofesionálního uměleckého sdružení a menší část se zabývala organizací kulturních akcí profesionálních i neprofesionálních účinkujících. Druhým nejpočetnějším organizačním uspořádáním byly příspěvkové organizace, obecně prospěšné společnosti (výjimečně též nadační fond a s.r.o. působící jako nezisková organizace celkem 20 subjektů) muzea, galerie, kina, knihovny, univerzální kulturní zařízení (Městské divadlo Český Krumlov, Jupiter club Velké Meziříčí, Centrum kultury a vzdělávání Blatná), vzdělávací zařízení zejména Základní umělecké školy a Domy dětí a mládeže. Tři podnikatelské subjekty poskytují veřejné kulturní služby jako součást svých podnikatelských aktivit.

VÝSLEDKY ROZHovorŮ S PODPOROVATELI VEŘEJNÝCH KULTURNÍCH SLUŽEB

Jaké veřejné kulturní služby jsou městy podporovány?

Reprezentanti měst, jako garanti poskytování veřejných kulturních služeb, se převážně shodují v tom, že podporují všechny základní veřejné kulturní služby, které jsou v současné době považovány za standardní pro města dané velikosti. Podstatný podíl na jejich nabídce mají instituce jimi založené, jakými jsou víceúčelová zařízení (Městské divadlo, o.p.s., Český Krumlov, Jupiter club, s.r.o., Velké Meziříčí a Centrum kultury a vzdělávání, p.o., Blatná), či specializovaná kulturní zařízení (Městská knihovna Velké Meziříčí a Muzeum Velké Meziříčí, Městská knihovna Český Krumlov). Nabídka veřejných kulturních služeb je doplňována kulturními institucemi založenými kraji (např. Regionální muzeum Český Krumlov) nebo státem (např. Státní hrad a zámek Český Krumlov). Podstatnou část služeb tyto instituce zajišťují vlastní produkcí z místních zdrojů a pouze menší (ale vět-

šinou atraktivnější) část služeb nakupují mimo město a dovážejí. Nákup a dovoz kulturních akcí je ve všech třech městech považován za nezbytnost, protože města nemohou být, vzhledem ke svému potenciálu, v oblasti kultury soběstačná. Vedle uspokojení potřeb místních návštěvníků je význam importovaných akcí chápán také jako inspirace pro místní tvůrce a interprety.

Z konkrétních typů veřejných kulturních služeb jsou nejčastěji respondenty zmiňovány tradiční druhy umělecké produkce tj. divadelní představení, koncerty vážné i populární hudby, filmová a audiovizuální představení, zábavné často multižánrové akce (např. slavnosti, talk show atp.). Poněkud méně často je zmiňována prezentace výtvarných umění, muzeálií, archíválií či kulturního dědictví a poskytování knihovnických a informačních služeb. Poměrně málo jsou uváděny vzdělávací akce věnované kultuře. To patrně souvisí s jejich menším počtem i menší spektakulárností a patrně i méně početnou návštěvníckou obcí.

Ve všech třech městech však příkládají mimořádný význam právě využití místního potenciálu živé kultury představovaného převážně soustavnou činností neprofesionálních uměleckých (amatérské divadlo, pěvecké sbory, taneční soubory, hudební soubory, sdružení fotografů, kluby mažoretok, aktivity žáků základních uměleckých škol) a kulturních sdružení (nekomerční kulturní sdružení produkující specifické kulturní služby v podobě přehlídek, soutěží, slavností atp.). U zájmových kulturních sdružení je za veřejnou kulturní službu častěji považována veřejná prezentace výsledků činnosti, než soustavná výchovně vzdělávací práce při zkouškách, nácvicích, trénincích, seminářích atp.

Důležitým prvkem veřejných kulturních služeb je podle respondentů také vydávání periodických i neperiodických publikací (místní tisk, webové stránky měst a jeho institucí, knižní tituly) přinášejících informace o historii, kultuře a osobnostech spjatých s městem nebo regionem. U periodických publikací vydávaných v tištěné či elektronické podobě je navíc oceňována jejich informační a propagační podpora pořádaných kulturních akcí.

V Českém Krumlově a v Blatné se dostává podpory také subjektům podnikajícím v oblasti kulturních služeb (podpora jejich neziskových aktivit). V Českém Krumlově je

podpora jednoho ze subjektů poměrně velmi významná.

PREFEROVANÉ MOTIVY PODPORY VEŘEJNÝCH KULTURNÍCH SLUŽEB

Akcentování motivu podpory rozděluje respondenty podle jejich postavení v hierarchii samosprávy a správy záležitostí města. Profesionální pracovníci, tj. starostové, místostarostové a pracovníci aparátu města (tajemník, vedoucí odboru, pracovník odboru), považují za hlavní motiv podpory zmíněných veřejných kulturních služeb zákonnou či morální povinnost, za konstitutivní prvek oprávněnosti existence města jako organizační jednotky společnosti. Je to prostě jedna ze služeb občanům. Častěji také zdůrazňují moment tradice, zvykovosti této podpory a zároveň motiv spokojenosti občanů a posilování jejich vztahu k městu prostřednictvím veřejných kulturních služeb. Jen okrajově jsou zmiňovány ekonomické motivy podpory a to na jedné straně neziskový charakter veřejných kulturních služeb a na druhé jejich zprostředkovaný ekonomický přínos pro město. Jejich prospěšnost je oceňována spíše v obecné rovině. Častěji se objevuje i názor, že podporováno je vše co je v kultuře životaschopné, protože by bylo škoda promarnit omezený existující potenciál. Respondenti, kteří nepracují v placených funkcích, členové věcné příslušných komisí rady města, zastupitelé nebo zástupci odborné veřejnosti, zdůrazňují také význam těchto služeb pro spokojenost občanů a utváření jejich vztahu k městu. Na rozdíl od placených představitelů měst považují za důležitý motiv podpory zábavnou a relaxační funkci těchto služeb.

PŘÍNOS VEŘEJNÝCH KULTURNÍCH SLUŽEB

Přínos veřejných kulturních služeb pro město je spatřován nejčastěji (polovinou dotázaných) v ekonomické oblasti patrně prostřednictvím multiplikačního efektu, ale také růstu počtu pracovních míst ve sféře kultury (Český Krumlov). Méně než polovina respondentů vidí přínos v reprezentaci města, které prostřednictvím nabídky kulturních služeb plní funkci regionálního kulturního centra a dává o sobě vědět v České republice i zahraničí. Třetina dotázaných pak zdůrazňuje jak ekonomické tak mimoekonomické (tj. sloužící k rozvoji občanů) využití a aktivizaci kulturního potenciálu města. Stejně početně jsou zastoupeni

respondenti, kteří spatřují významný podíl těchto služeb při utváření pozitivních mezilidských vztahů. Největším přínosem podporovaných veřejných kulturních služeb pro obyvatele je podle názoru respondentů poskytování náplně pro kultivované trávení volného času. Důležitá je přitom především širší a kvalita nabídky umožňující individuální volbu. Téměř stejný význam je připisován kultivačnímu vlivu této nabídky, jejíž využití umožňuje nejen zábavu a odpočinek, ale také podněty k sebepoznání, jakož i rozvíjí kulturní kompetence a tvořivost účastníků.

Přínosy pro návštěvníky města jsou podle názoru respondentů shodně s přínosy pro obyvatele, ale jsou chápány v užším spojení s přínosy pro město, tj. ekonomickým a propagačním efektem.

SHODA NABÍDKY VEŘEJNÝCH KULTURNÍCH SLUŽEB S POPTÁVKOU PO NICH. OBLASTI NEDOSTATEČNÉ NABÍDKY A JEJÍ PŘÍČINY

Všichni respondenti se domnívají, že nabídka je v jejich městech dostatečná a odpovídá možnostem města a zájmům jeho obyvatel. Jedinou častěji se objevující skupinou, s důvody k nespokojenosti jsou podle názoru části respondentů, mladí lidé ve věku cca 15–20 let. Pro tuto skupinu chybí dostatečně pestrá a zajímavá nabídka a možná také klub nabízející podmínky pro setkávání s žánrově různorodým programem. Stoupenci tohoto názoru si však nejsou jisti tím, zda by mladí o takové zařízení skutečně stáli.

Jaké konkrétní cíle města stanovují pro podporované kulturní služby?

Poměrně znepokojujícím zjištěním je, že většina respondentů uvádí, že město nestanovuje při poskytování podpory konkrétní cíle. Navzdory tomuto většinovému názoru se někteří respondenti domnívají, že cíle a kritéria pro hodnocení stanoveny jsou, a to pro uchazeče o podporu od města. Ve dvou případech uvádějí jako cíl zvýšení počtu návštěvníků. Dále jsou uvedeny cíle jako zaměření akcí na mládež, pořádání akcí mimo hlavní turistickou sezonu, vztah podporovaných akcí k městu. Další uvádějí nikoliv cíle, ale spíše podmínky, za nichž je podpora poskytována, tj. míra spoluúčasti, vymezení oprávněných způsobů užití prostředků atp. Zdá se, že města většinou nekonkretizují strategické cíle do zaměření podpory veřejných kulturních služeb, ale zároveň jsou toho názoru, že žadatelé

o podporu shodně cíle sledují. Ke stanovování kvantifikovaných cílů je zřejmá nechuť.

Shoda panuje také v názoru, že většina podpory směřuje k vlastním institucím měst, protože garantují poskytování největšího objemu veřejných kulturních služeb a navíc převážně takových, které jsou buď ekonomicky velmi náročné a tudíž nezájímavé pro jiné typy subjektů (např. knihovnické a informační služby) nebo jsou spojeny s výzkumem, ochranou, správou a prezentací kulturního dědictví (muzea, galerie, památkové objekty atp.).

FORMY ČI ZPŮSOBY PODPORY VEŘEJNÝCH KULTURNÍCH SLUŽEB

Mezi typy podpory jednoznačně dominuje přímá finanční podpora městy založeným kulturním institucím a poskytování darů prostřednictvím grantového či jinak nazvaného systému podpory. Tyto způsoby uvádějí všichni respondenti. Další dva významné typy nepřímé ekonomické podpory, tj. poskytování prostor zdarma nebo za netržní nájemné a bezplatná propagace veřejných kulturních služeb v médiích provozovaných městem nebo jeho kulturními institucemi, je uváděna nadpoloviční většinou dotázaných. Čtvrtina dotázaných uvádí jako typ podpory, technický servis při produkcích neprofesionálních souborů, poskytovaný kulturními institucemi města. Specifickou formou finanční podpory je také pozvání místních neprofesionálních uměleckých souborů k placeným vystoupením na akcích města. V jednom případě je uváděn jako typ přímé podpory investice do vybudování či modernizace kulturní infrastruktury. Přímá nefinanční podpora je zmíněna v podobě programování a řešení problémů dvakrát, stejně jako poskytnutí záštity.

Třetina dotázaných hodnotí formy podpory jako spíše dostatečně účinné, i když jednoznačnou interpretaci svého názoru oslabuje dodatkem, že je dostatečná v rámci možností a v jednom případě i „vzhledem k reálným potřebám občanů“. Dvě třetiny respondentů buď říkají, že podpora je přiměřená, ale připojené výhrady toto hodnocení zásadně zpochybňují (např. vzhledem k neexistenci nebo neurčité formulaci cílů není možné hodnotit účinnost podpory k jejich dosažení, způsob podpory petrifikuje stav, ale nepodporuje nic nového) nebo přímo konstatují, že používané formy podpory nejsou dostatečné k dosažení cílů. Zdá

se, že právě nedostatečná formulace cílů a nedůsledné orientování poskytovatelů veřejných kulturních služeb pomocí kombinace různých forem a nástrojů podpory je zásadním problémem komplikujícím vytvoření systému evaluace.

VLIV KONCEPČNÍCH DOKUMENTŮ NA VEŘEJNÉ KULTURNÍ SLUŽBY

Více než tři čtvrtiny dotázaných uvádějí, že existuje nějaký strategický či koncepční materiál, o který by se mohla podpora veřejných kulturních služeb opírat, ale většina z nich zároveň říká, že se tak neděje. Nejrozšířenější překážkami jsou podle jejich názoru vágní formulace cílů a opatření (projektů) pro oblast kultury v těchto dokumentech a jejich nedůsledná realizace. Zdá se, že pro podporovatele je jednodušší, méně pracné a konfliktní poskytovat podporu na základě zvyklostí. Pouze malá část respondentů o žádném dostatečně použitelném koncepčním materiálu neví a uvědomuje si důsledky jeho absence pro rozhodování. Strategické a koncepční dokumenty sice existují, ale buď pro obecnost cílů a opatření jako vodítka sloužit nemohou nebo slouží pouze jako jakýsi obecný rámec, pro tradiční praxi.

EVALUACE VEŘEJNÝCH KULTURNÍCH SLUŽEB

Z odpovědí respondentů vyplynulo, že kvalita podporovaných služeb a míra jejich souladu s potřebami veřejnosti je sledována, ale s dovětkem, že jde o sledování nesystematické, improvizované a neformalizované. Více méně systematické je tak pouze předběžné a následné hodnocení připravovaných a realizovaných projektů v grantovém řízení. Následné hodnocení podpořených projektů se se však zaměřuje spíše na finanční vyúčtování, zejména prokazatelnost a oprávněnost užití prostředků. O míře shody nabídky s potřebami veřejnosti je usuzováno pouze z počtu návštěvníků a ohlasu. O nespokojovaných kulturních potřebách veřejnosti se města jako podporovatelé veřejných kulturních služeb výjimečně dozví dají buď z připomínek občanů, nebo z výsledků výzkumů.

Podklady pro hodnocení připravují téměř výhradně žadatelé o podporu. Činnost vlastních organizací je hodnocena v různých intervalech (nejméně jedenkrát ročně) radou města, za účasti vedoucích těchto organizací. Podklady pro hodnocení nejsou s výjimkou

ekonomické části vyžadovány v pevně dané struktuře. Jak konstatoval jeden z respondentů, je li účetně vše v pořádku a v souladu s plánem či smlouvou o podpoře, „není důvod k dalšímu hodnocení“.

Informace získané od dalších respondentů nasvědčují tomu, že mají obdobnou zkušenost, jako zmíněný respondent. Je pravděpodobné, že dosažení cílů a dlouhodobějším přínosům veřejných kulturních služeb není věnována žádná nebo jen minimální pozornost. Města k tomu nemají vytvořeny instrumenty ani kritéria, s výjimkou počtu různých typů akcí, počtu jejich návštěvníků, nákladů a příjmů.

VÝSLEDKY ROZHOVORŮ S POSKYTOVATELI VEŘEJNÝCH KULTURNÍCH SLUŽEB

Typy poskytovaných veřejných kulturních služeb (nabízených akcí či aktivit)

Jednotlivé typy poskytovatelů jsou charakterizovány poskytovanými službami a organizačním uspořádáním. Významně jsou zastoupeny instituce zabývající se nekomerční veřejnou prezentací převážně profesionální umělecké tvorby. V našem souboru jsou reprezentovány kulturními institucemi převážně příspěvkovými organizacemi, ale také podnikatelskými subjekty s profesionálními pracovníky bez uměleckého souboru. Nabízejí veřejnosti především divadelní představení, koncerty vážné i populární hudby, multizánrové umělecké produkce, výstavy a vzdělávací akce. Je zajímavé a patrně i logické, že s klesajícím počtem obyvatel města se rozšiřuje počet zprostředkovaných oblastí veřejných kulturních služeb. Zatím co Městské divadlo v Českém Krumlově, prezentuje téměř výhradně různé obory a žánry tzv. živého umění, Jupiter club ve Velkém Meziříčí provozuje navíc také kino, Centrum kultury a vzdělávání v Blatné pak vedle již zmíněných aktivit zahrnuje také městskou knihovnu a městské muzeum.

Ve všech zkoumaných městech jsou početně silně zastoupena neprofesionální umělecká sdružení a neprofesionální sdružení prezentující výsledky profesionální i neprofesionální umělecké tvorby. Působí především v oblasti divadla, tance, hudby a výtvarných umění. Zmíněné subjekty působí nejčastěji jako občanská sdružení (spolky), někdy jako soubory bez právní subjektivity pracující při základních uměleckých školách, základních školách, domech dětí a mládeže či kulturních zaříze-

ních. Větší část z nich prezentuje výhradně výsledky vlastní umělecké činnosti, případně výsledky činnosti partnerských sdružení.

Méně početně jsou zastoupena kulturní sdružení pouze organizující prezentaci výsledků profesionální i neprofesionální tvorby jiných subjektů.

Další méně početnou, ale z hlediska rozsahu a stability nabídky veřejných kulturních služeb důležitou oblastí, je péče o kulturní a přírodní dědictví a jeho prezentace. Do této oblasti patří zpřístupněné památkové objekty (např. Státní hrad a zámek Český Krumlov, Zámek Blatná, Zámek Velké Meziříčí), muzea a galerie (např. Muzeum Velké Meziříčí, Regionální muzeum Český Krumlov) jako sbírkové instituce. Společnými hlavními typy služeb jsou stálé expozice, výstavy, pořádání vzdělávacích akcí, poskytování služeb badatelům či vydávání publikací věnovaných předmětu jejich odborného zájmu. Hlavní aktivity jsou doplňovány dalšími typy akcí, jakými jsou koncerty, historické slavnosti, inscenované prohlídky atp.

Podstatnou, ale z hlediska chápání veřejných kulturních služeb jejich doposud nedostatečně uvědomovanou oblastí, je rozvoj schopností, dovedností a kulturních kompetencí jedinců formou celoživotního zájmového vzdělávání v oblasti kultury. Pomíne-li nezanedbatelný podíl rodiny a školy, mají velký význam v této oblasti veřejných kulturních služeb základní umělecké školy poskytující uměleckou výchovu a vzdělání v oborech hudba, tanec, výtvarná umění a literárně dramatickém. Protože poptávka po těchto službách je do jisté míry neuspokojená, nabízí je také v jiném kontextu a na poněkud odlišných základech také domy dětí a mládeže, neprofesionální umělecká sdružení nebo některá kulturní zařízení.

Dlouhou tradici mají v obcích a městech veřejné kulturní služby spočívající ve shromažďování, zpracování a zprostředkování informací půjčováním a jiným zpřístupněním knih, periodik, zvukových a zvukově obrazových nosičů, databází atp. Nositelem těchto služeb jsou veřejné knihovny. Zabývají se převážně poskytováním knihovnických a informačních služeb vymezených ve speciálním zákoně. Tyto základní služby jsou doplňovány podle místní potřeby a podmiňují dalšími typy kulturních akcí (např. vzdělávací akce, výstavy, soutěže, tvůrčí dílny atp.). Tyto instituce mají nejpropracovanější systém poskytování speciálních služeb tělesně i smyslově hendikepovaným

osobám. Ambicí výzkumu bylo také zachycení kulturních aktivit směřující ke kulturní emancipaci národnostních a etnických menšin, k uchování jejich kulturní identity a k integraci s většinovou společností. Ve zkoumaných městech se nepodařilo nalézt žádný subjekt, který by se touto činností soustavně intenzivně zabýval, i když určité prvky je možné zaznamenat u nízkoprahových zařízení pro mládež.

Existence a kulturní aktivity nízkoprahových sociálních služeb pro specifické skupiny obyvatel je relativně novým prvkem kulturního života v České republice. V našem výzkumu se podařilo zachytit nízkoprahová centra pro děti a mládež (např. Český Krumlov, Velké Meziříčí), mateřská centra (např. Český Krumlov, Blatná). Rozsah a obsah jejich činnosti je velmi diferencovaný patrně v závislosti na vlastním profilování. Centrum pomoci dětem a mládeži v Českém Krumlově, financované městem má velmi rozsáhlé veřejné kulturní služby, kdežto centrum Wellmez ve Velkém Meziříčí se jimi téměř nezabývá. Aktivity mateřského centra jsou více zaměřené na vzdělávací a zábavné kulturní činnosti rodičů (zejména matek) s dětmi nejmladšího věku.

HLAVNÍ CÍLOVÉ SKUPINY UŽIVATELŮ VEŘEJNÝCH KULTURNÍCH SLUŽEB

Většina poskytovatelů veřejných kulturních služeb vymezuje cílové skupiny svého působení spíše obecně. Pro univerzální kulturní instituce typu kulturní dům jsou hlavní cílovou skupinou dospělí obyvatelé města, přičemž senioři představují významnější skupinu pouze u některých typů nabídky. Mezi aktivními dospělými uživateli nabízených služeb převažují podle odpovědí respondentů ženy nad muži přibližně v poměru 2:1. Děti školního věku jsou cílovou skupinou služeb pořádaných pro organizované skupiny. Pouze část akcí, určených převážně pro děti s rodiči, je navštěvována spontánně. Mladí lidé ve věku 15 až 19 let a mladší ročníky dospělých představují spíše méně významnou skupinu návštěvníků, protože jak respondenti přiznávají, nedaří se jim tuto skupinu úspěšně oslovit. V souvislosti s aspirací zkoumaných měst na lokální kulturní centra jsou cílovou skupinou také návštěvníci města z jeho blízkého okolí.

Cílové skupiny neprofesionálních uměleckých a kulturních sdružení je nutné rozlišit (zejména u uměleckých sdružení) na

členy sdružení a cílové skupiny prezentace výsledků jejich práce. Více než třetina sdružení zahrnutá do šetření (šetření zahrnuje většinu sdružení ve městech působících) sdružuje jako členy děti ve věku od 6 do 14 let a přibližně stejný počet mladé lidi mezi 15 až 19 rokem věku. Část souborů je členěna do oddělení podle věku. Pouze menší část sdružení má převážně dospělé členy. Cílovou skupinou prezentací výsledků činnosti těchto sdružení jsou převážně obyvatelé města v některých případech i jeho návštěvníci. Významné postavení mezi návštěvníky těchto akcí mají rodiče, příbuzní a známí členů souborů a sdružení.

Pro poskytovatele prezentující movité a nemovité kulturní dědictví (památkové objekty a muzea) jsou hlavními adresáty děti mezi 6 až 14 rokem věku, mladí lidé od 15 do 19 let, ať již využívají služby v organizovaných skupinách nebo spolu s rodiči. Další významnou cílovou skupinou je dospělá populace, v níž však mají významnější postavení návštěvníci města z České republiky a v případě Českého Krumlova také ze zahraničí, než dospělí obyvatelé měst. Rozvoj schopností, dovedností a kulturních kompetencí je logicky zaměřen převážně na děti školního věku, tj. 6 až 14 let a částečně na mládež 15 až 19 let. S těmito skupinami pracují základní umělecké školy, domy dětí a mládeže i neprofesionální zájmová umělecká sdružení. Prezentace výsledků je stejně jako u zájmových uměleckých sdružení určena obyvatelům měst, mezi nimi pak zejména rodičům, příbuzným a známým. Výjimkou jsou vystoupení na specializovaných uměleckých přehlídkách a festivalech, kdy je adresátem také odborná veřejnost, případně návštěvníci města z České republiky i zahraničí.

Pro knihovny jsou hlavními cílovými skupinami děti, mládež, senioři a dospělí. Jak poznamenala jedna z dotázaných, senioři „dobrovolně“ a děti tak trochu „nuceně“. Pro všechny zmíněné skupiny jsou vedle povinných služeb zajištěny také speciální vzdělávací akce zvyšující jejich kulturní kompetence (vyhledávání informací, práce s nimi, využívání nových informačních technologií, setkání s autory atp.). Pravidelnými uživateli jejich služeb je cca 20 % obyvatel měst. Tyto instituce také programově pracují s hendikepovanými osobami. Návštěvníci města pro ně nejsou významnější cílovou skupinou.

Nízkoprahová centra sociálních služeb

poskytující též veřejné kulturní služby mají cílové skupiny vymezeny poměrně přesně. Nízkoprahová centra pro děti a mládež se zaměřují na děti a mladé lidi mezi sedmým a dvacátým rokem věku, přičemž hlavní klientskou skupinou jsou děti mezi deseti až patnácti lety, převážně z problematického nebo málo kulturně inspirativního prostředí. U mateřských center jsou hlavní cílovou skupinou matky s dětmi do tří let, ale je snaha rozšířit záběr na otce a starší děti předškolního věku.

OHLAS VEŘEJNOSTI NA NABÍDKU VEŘEJNÝCH KULTURNÍCH SLUŽEB

Až na několik respondentů, kteří se hodnocení ohlasu činnosti reprezentované instituce vyhnuli, a zmínili se pouze o způsobech, jakými jej zjišťují, jsou hodnocení jednoznačně příznivá. Nejčastěji jsou užívána epiteta jako pozitivní, dobrý, kladný převážně bez dalšího rozvinutí. Pouze část respondentů připouští nejednoznačnost užitého hodnocení. Někteří naznačují, že výsledky jsou sice dobré, ale nepovažují dosažený stav za žádoucí a snaží se o lepší výsledky. Reprezentanti některých profesionálních institucí naznačují, že výsledky jsou sice dobré, ale zároveň zmiňují ekonomická, prostorová či personální omezení, bránící dosažení lepších výsledků. Několik respondentů z neprofesionálních sdružení připouští výkyvy v ohlasu činnosti související s aktuálním stavem souborů.

Stěžejním obecným kritériem posuzování ohlasu je návštěvnost veřejných produkcí a zájem projevovaný publikem či návštěvníky. Pro základní umělecké školy a domy dětí a mládeže je specifickým měřítkem naplnění nabízené kapacity kurzů a kroužků. Ohlas a zájem je posuzován podle intenzity pozornosti či spontánního kontaktu s účinkujícími zjišťovaného pozorováním, nebo v osobních rozhovorech s návštěvníky akcí. Kulturní služby pracující nikoliv s publikem, ale s veřejností vedle komplikovanějšího osobního kontaktu využívají k zjišťování ohlasu návštěvních knih. Setkáváme se také s užitím schránky důvěry, která umožňuje, stejně jako elektronická media anonymní podávání připomínek, stížností a námětů. Pro menší část neprofesionálních uměleckých sdružení jsou měřítkem ohlasu výsledky dosažené na soutěžích. Výjimečně jsou využívána ke zjišťování ohlasu elektronická média (např. facebook), názory odborné kritiky, připomínky přednesené na setkání

občanů s představiteli města a ankety mezi uživateli služeb.

JAKÉ CÍLE SI KLADOU POSKYTOVATELÉ VEŘEJNÝCH KULTURNÍCH SLUŽEB

Všechny dotazované organizace si kladou jeden nebo více cílů. Kvantifikovatelné cíle si uvádí přibližně polovina organizací (23). Pevnějším je cílem zvýšení počtu návštěvníků akcí, nových členů, nebo počtu akcí, ale jen výjimečně je cílem zvýšení vyjádřeno konkrétním číslem. O větší počty návštěvníků usilují především kulturní instituce s profesionálními pracovníky, ale i některá občanská sdružení. Ta se snaží získat nové aktivní členy. Počty nových akcí jsou cílem několika málo profesionálních kulturních institucí.

Velká část respondentů uvedených cílů je však nekvantifikovatelná. Nejčastěji je zmiňováno zkvalitnění nabídky, kvality výsledků vlastní umělecké práce nebo uvedení nového programu (13x). Kulturní instituce orientované na prezentaci výsledků profesionální i neprofesionální umělecké činnosti a zvyšování kompetencí, znalostí a dovedností si pak kladou za cíl právě rozvoj schopností, dovedností, kulturních kompetencí a kreativity adresátů svých služeb.

Uvedené skupiny cílů představují dvě třetiny všech cílů zmíněných respondenty. Zbývající cíle uvádí menší počty dotázaných. Tři subjekty usilují o úspěch v oborových soutěžích, čtyři chtějí zvýšit míru ekonomické soběstačnosti či efektivity, po dvou míní zlepšit pověst organizace, zlepšit spolupráce mezi kulturními institucemi, zvýšit ekonomické zajištění instituce a rozšířit prezentaci výsledků vlastní činnosti. Jedenkrát je uvedeno jako hlavní cíl zlepšení stavu prostor pro činnost a založení klubu mládeže.

V ČEM SPATŘUJÍ POSKYTOVATELÉ PŘÍNOS VEŘEJNÝCH KULTURNÍCH SLUŽEB PRO MĚSTO, JEHO OBYVATELE A NÁVŠTĚVNÍKY?

Názor, že veřejné kulturní služby jsou přínosem především pro obyvatele města, protože jim poskytují prostor a podněty pro jejich rozvoj, jednak rozšiřováním jejich znalostí, poskytováním zážitků, podněcováním tvořivosti, vyslovilo 28 respondentů. Druhým nejčastějším přínosem je poskytnutí prostoru ke kultivovanému trávení volného času (20x). Čtyři respondenti shrnuli tyto dva přínosy pod termín „zvýšení kvality života“. Zatím co rozvoj osobnosti je považován za přínos stejnou měrou

profesionálními pořadateli kulturních akcí i zájmovými sdruženími, přínos pro volný čas uvádějí častěji profesionální pořadatelé kulturních produkcí. Ojedinele byl zmíněn ekonomický přínos pro obyvatele spočívající v užití dotovaných služeb a prostor pro relaxaci a odpočinek.

Přínos veřejných kulturních služeb pro město respondenti nejčastěji spatřují v jeho propagaci či reprezentaci (14x). Tento názor je častěji vyslovován reprezentanty zájmových uměleckých sdružení a institucí prezentujících movité i nemovité kulturní dědictví. Často (11x) je přínos veřejných kulturních služeb spatřován v posilování identifikace obyvatel s městem a posilování pocitu sounáležitosti obyvatel města nebo skupin obyvatel města mezi sebou. Jako podstatný přínos je uváděno, zejména občanskými sdruženími, obohacení kulturní nabídky města (9x). Veřejné kulturní služby jako zdroj ekonomického přínosu pro město (prostřednictvím cestovního ruchu a růstu počtu pracovních příležitostí) zmínilo šest respondentů. Jako součást prevence společensky nežádoucího jednání byly veřejné kulturní služby uvedeny 2x. Přínos pro návštěvníky města spočívá v poskytnutí možnosti kontaktu s novým obsahem většinou standardních služeb. Nejčastěji je jako tento nový obsah chápáno originální kulturní dědictví, genius loci místa, případně vyšší standard služeb, než znají ze svého bydliště.

NABÍDKA VEŘEJNÝCH KULTURNÍCH SLUŽEB VE MĚSTECH, JEJÍ SHODA S POPTÁVKOU, OBLASTI NEUSPOKOJENÉ POPTÁVKY A JEJÍ PŘÍČINY

Situace v jednotlivých sledovaných městech je odlišná, a proto výsledky rozhovorů v jednotlivých městech uvádíme odděleně. V souboru dotázaných z Velkého Meziříčí mírně převažuje spokojenost s nabídkou spojená s dílčími výhradami. Mezi těmi se častěji vyskytuje nespokojenost s nabídkou kulturních služeb pro mládež. Dva z respondentů se domnívají, že není dostatečná nabídka veřejných kulturních služeb schopných přilákat do města návštěvníky, tímto hodnocením koresponduje konstatování, že město nemá žádnou významnou tradiční kulturní akci, jejíž ohlas by přesáhl hranice regionu.

Většina respondentů z Českého Krumlova hodnotí nabídku veřejných kulturních služeb pro obyvatele a návštěvníky města termíny jako mimořádná, pestrá, široká, bohatá,

kvalitní nebo alespoň dostatečná. Jen malá část dotázaných naznačuje, že přesto může být stav nabídky pro obyvatele města problematický pro orientaci její značné části na návštěvníky města, což přináší jednak sezónnost, jednak vyšší cenovou hladinu vstupného. Podle názoru respondentů k úplnosti nabídky chybí rockové koncerty, či rockový festival nebo širší nabídka akcí pro mládež.

Jen malá část respondentů z Blatné hodnotí nabídku veřejných kulturních služeb jako dobrou. Poměrně početná skupina respondentů na tuto otázku odpověděla, že městu chybí kulturní dům, protože Sokolovna je pouze provizorním řešením, které neodpovídá současným požadavkům. Dva z respondentů však postrádají i dostatečnou nabídku pro mládež, i když konstatují, že v posledním období došlo k radikálnímu zlepšení.

MOŽNOSTI A BARIÉRY ZLEPŠENÍ A ROZŠÍŘENÍ NABÍDKY VEŘEJNÝCH KULTURNÍCH SLUŽEB

Ve Velké Meziříčí přibližně polovina dotázaných uvádí, že nemůže zlepšení nabídky veřejných kulturních služeb pomoci, protože již nyní plně využívá své možnosti. Další početná skupina projevila ochotu, ale bez konkrétních návrhů. Konkrétní návrhy pomoci předkládá Dům dětí a mládeže, ochotný provozovat multifunkční klub pro mládež, Vlastivědná a genealogická společnost připravená vydat více publikací, Muzeum zavést celoroční návštěvnícky a Městská knihovna rozšířit provozní dobu pro veřejnost. Všechna zamýšlená zlepšení však vyžadují zvýšení finanční podpory ze strany města a některá i značné investice (např. instalaci vytápění prostor muzea a zámku).

Český Krumlov se vyznačuje mimořádnou nabídkou veřejných kulturních služeb, a proto není divu, že poměrně velký počet dotázaných neuvažuje o rozšíření nabídky. Existující mezery (např. v nabídce mimo sezonu, nabídce služeb pro mládež atp.) již byly zaplněny. Poskytovatelé veřejných kulturních služeb jsou vystaveni konkurenci podnikatelů nabízejících komerční kulturní služby. Jako reálné záměry se jeví rozšíření kulturních aktivit pro seniory Městským divadlem, projekt filmového vzdělávání připravovaný Filmovým klubem a zavedení průvodcovské služby zvažované Egon Schiele Art Centrem.

Ačkoliv respondenti z Blatné projevili ne-

spokojenost se stavem nabídky veřejných kulturních služeb, nejeví velkou ochotu přispět k odstranění příčin. To může souviset s tím, že příčinu stavu spatřují v nedostatečné infrastruktuře pro kulturu, jejíž řešení leží objektivně mimo jejich možnosti. Jen menší počet dotázaných uvádí, že již k zaplnění mezer v nabídce přispívá, nebo konstatuje, že plně využívá svých možností k naplnění svého poslání. Jediným konkrétním námětem tak zůstává záměr Centra kultury a vzdělávání připravit projekt akcí zájmového vzdělávání, jehož realizace by byla řešením jednoho z pocítovaných problémů nabídky veřejných kulturních služeb.

Bariérami dalšího rozvoje veřejných kulturních služeb jsou ve zkoumaných městech především nedostatek finančních prostředků, nedostatečné personální vybavení některých institucí, zastaralá, kapacitně neodpovídající nebo technicky nedostatečně vybavená infrastruktura a u občanských sdružení pak nedostatek aktivních členů. Výskyt a význam jednotlivých typů bariér je však ve zkoumaných městech různý. V naprosté většině případů jde o problémy, které nemohou vyřešit poskytovatelé vlastními silami a předpokládají, že budou řešeny zakladateli či podporovateli veřejných kulturních služeb, tedy městy, kraji či státem. Přesto se část organizací snaží o řešení především ekonomických problémů jednak zvýšením příjmů z vlastní činnosti a získáváním prostředků od jiných podporovatelů než od zakladatele, tedy od dárců (např. krajů, státu, nadací, firemních sponzorů i drobných dárců).

PODPORA VEŘEJNÝCH KULTURNÍCH SLUŽEB, JEJÍ FORMY A PŘIMĚŘENOST

Respondenti s výjimkou několika málo případů (tj. zařazení instituce do Strategického plánu města, investice do infrastruktury využívané kulturní institucí, reinvestice nájemného placeného městu do údržby využívaného objektu, odborný servis pracovníků městského úřadu pro kulturní instituci v oblasti IT, právních záležitostech, centrální nákup energií a dalších služeb snižujících náklady atp.) uváděli výhradě typy přímé krátkodobé finanční podpory. Existence reprezentovaných institucí a využívané infrastruktury je zřejmě považována za samozřejmost, o které není třeba mluvit. Nejčastějším, ale z hlediska objemu rozdělených prostředků menším, ale významem nepominutelným typem podpory jsou dotace (granty)

poskytované městy neprofesionálním zájmovým uměleckým a kulturním sdružením a omezeně i dalším subjektům (tj. kulturním institucím s profesionálními pracovníky i některým podnikatelským subjektům na specifické neziskové projekty). Tento typ podpory v různých podobách užívají všechna zkoumaná města.

Z hlediska objemu podpory podstatně větší, ale počtu případů méně početné je poskytování dotací vlastním institucím. Dotací podpory vlastním kulturním institucím působících ve městech poskytují kraje. Kraje prostřednictvím grantů také podporují veřejné kulturní služby ve městech (uveďeno jedenácti respondenty). Poměrně početná skupina organizací (13) uvádí, že získává sponzorské dary. Zároveň však konstatuje, že tento zdroj podpory je obtížně dostupný (kulturní aktivity jsou až na ojedinělé výjimky pro sponzory málo atraktivní) a navíc v posledním období objem takto získaných prostředků klesá. Sedm institucí uvádí získání grantů od Ministerstva kultury České republiky a dva od Ministerstva školství. Dvě z institucí získaly podporu z fondů Evropské unie.

Třetím nejrozšířenějším typem podpory je poskytování prostor zdarma nebo za netržní, převážně symbolické nájemné (uveďeno 9x). V rozporu s poznatky získanými při sledování lokálních médií a propagačních materiálů měst, je podpora formou bezplatné propagace uvedena jen pěti respondenty. Poměrně málo je využívána podpora spolupořadatelstvím (3x) a placeným účinkováním neprofesionálních uměleckých sdružení na akcích města (4x). Rozdíly využití různých typů podpory v jednotlivých městech se nejvíce významně a připadají spíše na vrub jejich uvědomění respondenty.

Zcela spokojeno s podporou veřejných kulturních služeb je jen málo respondentů (8), nejčastěji jsou to občanská sdružení. Téměř žádné výhrady (až na nespokojenost s administrativní stránkou poskytování grantů a darů a ne zcela konkrétní požadavky na zlepšení komunikace mezi městem a poskytovateli veřejných kulturních služeb) nejsou k formám podpory samým, ale k její výši a intenzitě využití forem. Mezi nespokojenými můžeme rozlišit několik skupin. První sice považuje podporu za nedostatečnou, ale odpovídající reálným možnostem města. Druhá méně početná konstatuje, že postačuje k udržení provozu (při stálém růstu nákladů na všechny nakupované nezbytné služby), ale neumožňuje žádoucí rozvoj. Překvapivě nejvíce připomínkou je k využití bezplatné propagace. Příčinou může být porucha v komunikaci mezi některými subjekty a správci propagačních prostředků města. V několika málo případech se objevil požadavek, aby se veřejným kulturním službám dostalo větší pozornosti ve strategických dokumentech města, aby orgány města sehrály roli iniciátora nabídky nových programů (formou objednávky, zadání) a také aby koordinovaly nabídku.

EVALUACE VEŘEJNÝCH KULTURNÍCH SLUŽEB

Předpokladem efektivního a účelného systému evaluace je existence zformulovaných cílů, projektů, opatření, monitoringu a kritérií pro hodnocení dosažených výsledků a přínosů. Tuto funkci by měly plnit rozvojové dokumenty měst (strategický či rozvojový plán, akční plán, koncepce rozvoje kultury apod.) a na ně navazující strategie či koncepce poskytovatelů. S obsahem pojmu koncepce, soudě podle odpovědí, zacházejí respondenti

poměrně volně. Pouze osm z nich (ve všech případech šlo o spolky) připouští, že jejich organizace koncepci nemá. Stejný počet respondentů uvedl, že se jejich organizace řídí strategickými plány města. Jde převážně o organizace městy založené, z nichž většína má zároveň vlastní koncepci. Nejpočetnější je skupina organizací, které podle vyjádření svých reprezentantů koncepci mají, ale z podrobnějších odpovědí však plyne, že mnozí respondenti si pod pojmem koncepcí představují nepsanou a ani v rámci vlastní organizace nepřiliš známou představu o jejím směřování. Propracovanou koncepcí mají spíše organizace s profesionálními pracovníky. Ve specifickém postavení jsou veřejné knihovny, které se opírají o oborovou koncepcí rozvoje knihovnických a informačních služeb. Ta do značné míry vychází z knihovnického zákona a směřuje ke splnění doporučených standardů. Pozitivní je, že někteří dotázaní se zmiňují o koncepcí, jako o živém materiálu, který doplňuje a aktualizují.

Všichni oslovení respondenti, s výjimkou jednoho odpověděli, že kvalitu a ohlas poskytovaných veřejných kulturních služeb sledují a vyhodnocují. Sledování míry shody s potřebami veřejnosti, jako samostatné zaměření se objevilo jen výjimečně. Zmínili se o něm pouze tři respondenti. Zajímavý a zároveň podstatný je názor jednoho z respondentů, že pokud má kulturní instituce plnit své poslání musí určitým způsobem překračovat demonstrované potřeby veřejnosti, tedy někdy jít i zdánlivě proti nim.

Zástupci třinácti organizací konstatovali, že se sledováním kvality služeb zabývájí soustavně, zbývající spíše periodicky (po každém představení, měsíčně, čtvrtletně, pololetně, ročně). Ti kdož zmiňují soustavně, plynulě, operativní sledování se většinou

již nezmiňují o způsobech či metodách či zdrojích sledování. Hodnocení po představení či koncertu uvádějí zejména neprofesionální umělecká sdružení, z nichž některá pořízují pro tento účel audiovizuální záznamy. Nejčastějším způsobem sledování kvality nabídky, je zjišťování ohlasu veřejnosti. Části organizací stačí jako projev ohlasu počet návštěvníků, početnější skupina (17 respondentů) se zajímá o názory návštěvníků zjišťované převážně z osobních rozhovorů. Jen málo organizací uvádí, že analyzuje ohlasy nabídky v tisku, organizuje ankety mezi uživateli, získává hodnocení od odborné veřejnosti, porovnává dosažené výsledky s obdobnými institucemi v jiných městech, přikládá význam výsledkům dosažených v soutěžích atp. Jedna z organizací (Městská knihovna v Českém Krumlově) je zapojena do oborového benchmarkingu. Zdá se, že sledování a vyhodnocování kvality poskytovaných veřejných služeb je zaměřeno téměř výhradně dovnitř organizací, pro jejich vlastní potřebu

Nejčastějším způsobem sledování a hodnocení veřejných kulturních služeb jejich podporovateli, tj. převážně městy a kraji, je vyžadování zpráv od vlastních kulturních institucí. Obvykle jde o zprávy výroční nebo roční, ve kterých je hodnocení plnění cílů, podle názoru části respondentů, spíše doplňkem zprávy o hospodaření. I hodnocení hospodaření či využití darů (grantů) se soustřeďuje převážně na dodržení rozpočtu, přípustnosti využití prostředků a účetní správnosti. Na tato kritéria se soustřeďuje i několikrát zmiňovaná kontrola vyslaná zakladatelem. O vyhodnocování přínosů veřejných kulturních služeb se nezmínil, snad s výjimkou hodnocení pokroku jednotlivých členů souboru zájmové umělecké činnosti, nikdo z dotázaných. Výsledky činnosti jsou tak hodnoceny téměř výhradně na základě statistických dat, tj. podle počtu akcí, počtu jejich návštěvníků, počtu výpůjček, využití prostor atp.

Veřejné projednávání těchto zpráv je uváděno jen malou částí respondentů. Někteří respondenti vůbec nevědí, zda jsou zprávy jejich organizace projednávány, někteří si stěžují, že není veřejně projednáváno využití grantů. Objevil se i názor, že orgány měst a krajů (rady a zastupitelstva) oprávněně k projednávání veřejných kulturních služeb a jejich přínosů nejsou odborně kompetentní k plnění tohoto úkolu. V tom by jim měly být nápomocné zpracování stano-

viska či oponentního posudku na základě soustavného sledování, oborové poradní orgány (nejčastěji kulturní komise rady), které však toto poslání plní jen částečně nebo neplní vůbec.

DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ POSKYTOVATELŮ VEŘEJNÝCH KULTURNÍCH SLUŽEB

Informace o šetření

Po zkušenostech s výsledky pilotního šetření stavu veřejných kulturních služeb, jejich poskytovatelů a užívané infrastruktury prostřednictvím dotazníků pro poskytovatele a pasportu užívané infrastruktury byly dotazníky i způsob jejich sběru pro vstupní šetření podstatně upraveny. Dotazník pro poskytovatele zjišťoval především preferované cílové skupiny organizace, strukturu a četnost nabídky veřejných kulturních služeb, její využití návštěvníky a uživateli, počet pracovních sil (u občanských sdružení počet členů) a její strukturu, strukturu neinvestičních výdajů, příjmy z činnosti a strukturu dalších zdrojů k pokrytí nákladů a používané způsoby evaluace veřejných kulturních služeb.

S žádostí o vyplnění bylo e mailem osloveno 56 vedoucích kulturních institucí, zájmových kulturních sdružení a podnikatelských subjektů poskytujících veřejné kulturní služby. Po opakovaných urgencích se podařilo získat informace od 21 poskytovatelů veřejných kulturních služeb (převážně kulturních institucí založených městy a kraji), z nichž 15 vlastní nebo spravuje prostory pro poskytování veřejných kulturních služeb. Vzhledem k tomu, že některé instituce užívaly více prostor, bylo získáno 28 pasportů. Protože jsme považovali tyto výsledky za neuspokojivé, byli v roce 2013 znovu osloveni poskytovatelé, kteří na šetření v roce 2012 nereagovali, poskytlí neúplné informace nebo nebyli doposud osloveni. Počet získaných dotazníků od poskytovatelů tak vzrostl na 36 a počet pasportů prostor na 57. Největší vstřícnost projevil poskytovatel z Velkého Meziříčí a Blatné (odpověděli téměř všichni). Horší poměr mezi počtem oslovených subjektů a získaných odpovědí byl v Českém Krumlově, kde se nepodařilo získat informace od jednoho z významných poskytovatelů veřejných kulturních služeb a to Státního hradu a zámku Český Krumlov. V ostatních případech chybí informace od zájmových sdružení (spolků).

Vzhledem ke dvěma fázím sběru dat se

získané informace vztahují u některých subjektů k roku 2011 a některých k roku 2012. V souboru je zastoupeno 15 příspěvkových organizací nebo obecně prospěšných společností, 15 občanských sdružení nebo zájmových sdružení bez právní subjektivity, 5 společností s ručením omezeným (z toho dvě plně vlastněné městy) a jeden nadační fond.

Z hlediska hlavního zaměření činnosti se 10 subjektů zabývá převážně neprofesionální uměleckou činností, 5 výchovnou a vzdělávací činností (Základní umělecké školy a Domy dětí a mládeže), 5 institucí se zabývá převážně ochranou kulturního dědictví a jeho prezentací (3 muzea a 1 památkový objekt a jeden spolek), 5 institucí s profesionálními pracovníky nabízí veřejné kulturní služby s využitím výsledků profesionální i neprofesionální umělecké tvorby (jeden z nich je profesionální Jihočeské divadlo využívající scénu s otáčivým hledištěm v Českém Krumlově, jeden nadační fond a další Centrum kultury a vzdělávání Blatná poskytuje také knihovnické služby a provozuje muzeum), 2 podnikatelské subjekty poskytující veřejné kulturní služby v podobě hudebních festivalů a koncertů vážné hudby, 2 veřejné knihovny a 5 občanských sdružení (spolků) pořádajících umělecké produkce s využitím profesionálních i neprofesionálních interpretů, dva subjekty využívající kulturní služby v rámci poskytování služeb sociálních.

CÍLOVÉ SKUPINY

Nejvýznamnější cílovou skupinou představuje pro poskytovatele veřejných kulturních služeb dospělá populace ve věku od 19 do 65 let. Dalšími významnými cílovými skupinami jsou děti a mladí lidé mezi 11 až 18 rokem věku, senioři starší 65 let a návštěvníci měst z jiných míst České republiky. Menší význam zkoumané subjekty připisují rodinám s dětmi, návštěvníkům ze zahraničí a dětem ve věku 7 až 10 let. Zcela na okraji významnosti zůstává návštěvníká skupina dětí do 6 let, která je však patrně dostatečně pokryta ve skupině „rodice s dětmi“. Ještě menší význam je připisován specifickým skupinám návštěvníků (především zdravotně či sociálně hendikepované osoby). Získané informace jsou významně ovlivněny charakterem činnosti poskytovatelů veřejných kulturních služeb. Hodnocení významu cílových skupin v jednotlivých městech se však od celkového výsledku poněkud liší.

Struktura nabídky veřejných kulturních služeb a její využití

Město	Počet registrovaných čtenářů (uživatelů) služeb	Počet výpůjček	Počet expozic	Otevírací doba pro návštěvníky v hodinách
Blatná	1395	60339	3	67
Český Krumlov	2624	119770	10	125
Velké Meziříčí	1753	94323	9	42
Celkem	5772	274492	22	234

Struktura nabídky veřejných kulturních služeb a její využití

Město	Divadelní představení, včetně hudebně dramatických	Koncerty vážné hudby	Filmová představení	Výstavy výtvarného umění, včetně architektury a designu	Výstavy muzeální, archivální nebo jiných dokumentů	Vzdělávací akce (přednášky, besedy)	Vzdělávací kurzy	Akce společenské zábavy bez tance (zábavní pořady, slavnosti, talk show, soutěže atp.)								
	počet akcí	počet návštěvníků	počet akcí	počet návštěvníků	počet akcí	počet návštěvníků	počet akcí	počet účastníků	počet akcí	počet návštěvníků	počet akcí	počet účastníků	počet akcí	počet návštěvníků		
Blatná	28	5726	33	3331	41	1794	26	4500	4	800	121	3636	9	71	27	6116
Český Krumlov	205	69872	110	20461	30	2164	18	31836	6	25197	312	5616	18	1782	59	46305
Velké Meziříčí	54	8418	17	1746	110	6351	40	13725	0	0	267	13185	16	7235	208	33907
Celkem	287	84016	160	25538	181	10309	84	50061	10	25997	700	22437	43	9088	294	86328

Na starší populaci jsou cíleny veřejné kulturní služby v Českém Krumlově. Dospělí ve věku 31 až 50 a 51 až 65 let jsou tu nejvýznamnější cílovou skupinou, sledovány s určitým odstupem seniory nad 65 let a mladšími skupinami, počínaje kategorií 11 až 14 let (včetně skupiny rodičů s dětmi). Pro Blatnou je typický poměrně malý rozptyl hodnocení významnosti jednotlivých návštěvnických skupin. Hlavní kategorie dospělých občanů jsou tu hodnoceny jako stejně významné, jako všechny mladší kategorie, s výjimkou dětí do šesti let. Poskytovatelé veřejných kulturních služeb ve Velkém Meziříčí naopak preferují jako hlavní cílové skupiny děti a mládež (to se projevuje relativně vysokým hodnocením významu skupiny dětí do šesti let, která je ve zbývajících městech hodnocena jako spíše významná nebo spíše nevýznamná). Respondenti v tomto městě také příliš nepočítají s návštěvníky z jiných měst z České republiky i ze zahraničí. To patrně souvisí s dosti rozšířeným názorem, že jim město zatím může nabídnout jen málo. Podle odpovědí z Blatné a Českého Krumlova, představují návštěv-

níci města významnou skupinu adresátů. V Českém Krumlově jsou jako mírně významnější chápáni návštěvníci ze zahraničí a v Blatné naopak návštěvníci z České republiky. Je však otázkou zda příznivé hodnocení těchto návštěvnických skupin neplyne v Blatné spíše z celkově malé diference hodnocení.

PRACOVNÍ SÍLA

Ve zkoumaných organizacích pracuje 184 přepočtených pracovníků. Z tohoto počtu se téměř dvě třetiny (60 %) zabývají odbornou činností, kterou je naplňováno posláním organizace (umělecká, odborná, pedagogická činnost), čtvrtina zaměstnanců zajišťuje technickou a provozní stránku činnosti (26 %) a necelá šestina jejich ekonomické fungování (14). Dvanáct organizací má méně než 10 pracovníků, 8 mezi 11 až 20 pracovníky. Pouze jedna organizace má více než 21 pracovníků. Zbývajících organizací občanská sdružení (spolky) a zájmová sdružení bez právní subjektivity nemají žádné profesionální pracovníky. Struktura pracovních sil je ve městech obdobná.

VÝKONY POSKYTOVATELŮ VEŘEJNÝCH KULTURNÍCH SLUŽEB V ROCE 2011 NEBO 2012

Výsledky šetření jsou mírně ovlivněny faktem, že se nepodařilo získat informace od všech poskytovatelů veřejných kulturních služeb. To se týká především části zájmových neprofesionálních sdružení. Podíl zájmových sdružení na nabídce veřejných kulturních služeb je však relativně nízký. I z neúplných výsledků je však zřejmé, že nabídka veřejných kulturních služeb je velmi rozsáhlá a druhově diferencovaná.

Ve struktuře nabídky mají co do počtu akcí významné postavení jednorázové vzdělávací programy (přednášky, besedy, semináře atp.), které se podílejí na nabídce téměř 40 %. Velký podíl z nich tvoří lekce knihovnických a inženýrských dovedností poskytované veřejnými knihovnami pro organizované skupiny dětí a mládeže. Zábavné pořady včetně koncertů populární hudby, slavnosti a soutěží, se na nabídce podílejí necelými 17 %. To představuje jen o málo větší podíl než divadelní představení, který je významně ovlivněn velkým počtem představení odehraných před otáčivým

Neinvestiční výdaje na veřejné kulturní služby vynaložené poskytovateli v roce 2011 nebo 2012 (v Kč)

Neinvestiční výdaje	Blatná	Český Krumlov	Velké Meziříčí	Celkem	V %
Celkem	11,149,604	60,964,842	28,884,652	100,999,098	100.00%
Provoz	5,016,604	31,824,350	11,178,803	48,019,757	47.54%
Opravy a údržba	216,000	1,052,878	274,406	1,543,284	1.53%
Osobní náklady	5,807,000	26,237,514	16,940,227	48,984,741	48.50%
Odpisy	110,000	1,850,100	491,216	2,451,316	2.43%

hledištěm v Českém Krumlově. Poměrně nízký podíl filmových představení je ovlivněn chybějícími informacemi o výkonech kina v Českém Krumlově, ve kterém se v době sběru dat měnil provozovatel. Díky mimořádné nabídce v Českém Krumlově se koncerty vážné hudby podílejí na nabídce 9 %. Zbývající sledované typy kulturních služeb se na objemu nabídky podílejí méně než pěti procenty (výstavy výtvarného umění 4,8 %, výstavy muzeálií 0,6 %, vzdělávací kurzy 2,4 %). Jiný obraz o nabídce veřejných kulturních služeb podává podíl návštěvníků, kteří nabídky využili. Významné postavení mají zábavné akce a divadelní představení, na něž připadá více než polovina (27,7 a 26,9 %) všech uživatelů jednotlivých aktivit, následované s velkým odstupem výstavami výtvarného umění (16 %), výstavami muzeálií (8,3 %), koncerty vážné hudby (7,5 %), vzdělávacími akcemi (7,2 %) a vzdělávacími kurzy (2,9 %). Je zřejmé, že vysoký podíl návštěvníků některých aktivit (divadelní představení, koncerty vážné hudby) je způsoben jednak mimořádnou rozsáhlou nabídkou těchto příležitostí v Českém Krumlově a jejím využitím návštěvníky z jiných míst České republiky a do jisté míry ze zahraničí (to v případě koncertů vážné hudby).

Rozhodující podíl na nabídce jednotlivých programů veřejných kulturních služeb mají příspěvkové organizace a obecně prospěšné společnosti. Jejich nabídka pokrývá 75 % programů a 68 % návštěvníků. Společnosti s ručením omezeným nabídlý 20 % příležitostí, na které získaly 27 % návštěvníků. Na občanská sdružení připadlo 4 % nabídky a 5 % návštěvníků. Malý podíl občanských sdružení na nabídce je do jisté míry závislý na faktu, že umělecky orientovaná sdružení většinou nepořádají vlastní vystoupení, ale účinkují velmi často pro jiné

pořadatele, z nichž část není možné považovat za poskytovatele veřejných kulturních služeb (např. firemní akce pro zaměstnance či obchodní partnery). Podle neúplných podkladů jsou rozhodujícím uživatelem veřejných kulturních služeb obyvatelé zkoumaných měst (téměř 90 %). Návštěvníci z jiných míst ČR představují méně než pět procent a návštěvníci ze zahraničí necelých šest procent. Získání údajů od Státního hradu a zámku Český Krumlov by tyto podíly změnilo ve prospěch návštěvníků města z tuzemska i zahraničí.

Další část veřejných kulturních služeb je poskytována prakticky soustavně, po dobu celého roku nebo alespoň sezónně. Jejich interpretace je tedy obtížnější a prakticky nesouměřitelná s jednorázovými, byť v některých případech delší dobu trvajících aktivitami (např. výstavy a kurzy). Proto se jim věnujeme samostatně, ale nikoliv podrobně, protože zahrnují poměrně malé počty subjektů. Údaje o vnitřních aktivitách občanských sdružení, které jsou vlastně specifickým druhem kontinuálně poskytované veřejné kulturní služby, považujeme za velmi přínosné, protože nejsou, pokud je nám známo, předmětem žádného sledování. Počty registrovaných uživatelů, počty výpůjček i návštěvníků veřejných knihoven vykazují ve srovnání s celostátními výsledky v této oblasti velmi solidní úroveň. Stejně je možné hodnotit i počet provozních hodin pro veřejnost.

STRUKTURA VÝDAJŮ POSKYTOVATELŮ VEŘEJNÝCH KULTURNÍCH SLUŽEB

Cílem zjišťování byly provozní prostředky a pominuty zůstaly investiční výdaje poskytovatelů veřejných kulturních služeb. Do poskytování veřejných kulturních služeb bylo vloženo ve zkoumaných městech více

než 100 000 000 Kč. Z přehledu byly vyloučeny ekonomické informace poskytnuté Jihočeským divadlem a společností Auvieux Praha, protože zahrnovaly veškeré výdaje a příjmy těchto subjektů a nikoliv pouze ty, které se vztahují k jejich aktivitám v Českém Krumlově. V souhrnu však chybí údaje od Státního hradu a zámku Český Krumlov, Kina Luna Český Krumlov a Základní umělecké školy Blatná, která neposkytla ekonomické informace. Naopak v přehledu byly ponechány ekonomické údaje Domu dětí a mládeže, i když se zcela určitě nevztahují výhradně k zajištění veřejných kulturních služeb.

Většinu neinvestičních výdajů (téměř 97 %) vynakládají příspěvkové organizace, obecně prospěšné společnosti a s.r.o. plně vlastněné městy. Občanská sdružení se podílejí necelými dvěma procenty. Z celého objemu připadá na provozní výdaje směřující převážně k poskytovatelům různých kulturních institucí a 48,5 % činí náklady na pracovní síly. Z těchto údajů je zřejmé, že poměrně vysoký podíl z těchto prostředků se vrací do ekonomiky měst. Nízký podíl nákladů na údržbu a odpisy není dobrým signálem pro budoucnost infrastruktury sloužící poskytování veřejných kulturních služeb. Příčinou stavu není nezáměr vedení kulturních institucí, ale jejich nedostatečné financování.

Šedesát procent prostředků z celkového objemu bylo vynaloženo v Českém Krumlově, 28,6 % ve Velkém Meziříčí a zbytek v Blatné (11 %). Podíly jednotlivých měst jsou mírně zkresleny podílem institucí, které informace poskytly. Pokud si všimneme struktury výdajů v jednotlivých městech, je poměrně vysoká shoda struktury výdajů mezi Českým Krumlovem a Blatnou. V obou

Struktura zdrojů ke krytí nákladů poskytovatelů veřejných kulturních služeb v letech 2011 nebo 2012 (v Kč)

Zdroj	Blatná	Český Krumlov	Velké Meziříčí	Celkem	V %
Město (příspěvek, dotace, grant)	7,136,500	14,904,000	9,791,000	31,831,500	31.85%
Kraj (příspěvek, dotace, grant)	352,000	9,317,000	3,312,000	12,981,000	12.99%
Stát (příspěvek, dotace, grant)	1,612,000	12,293,503	7,030,000	20,935,503	20.95%
Evrooská unie	0	285,000	0	285,000	0.28%
Dary (sponzoři a jiné subjekty)	63,000	6,124,224	46,000	6,233,224	6.24%
Příjmy z vlastní činnosti	1,697,777	16,677,264	8,545,678	26,920,719	26.94%
Členské příspěvky	330,806	33,000	392,317	756,123	0.75%
Celkem	11,192,083	59,633,991	29,116,995	99,943,069	100.00%

městech činní provozní náklady kolem 57 % a náklady na práci se pohybují kolem 40 %. V Českém Krumlově se také setkáváme s nadprůměrným podílem nákladů na údržbu a zejména na odpisy. Je zajímavé, že struktura nákladů v příspěvkových organizacích, obecně prospěšných společnostech a společnostech s ručením omezeným je velmi podobná (48 respektive 50 % nákladů na provoz, kolem 1,25 % na údržbu, kolem 47 % nákladů na pracovní sílu a něco přes tři procenta na odpisy). Radikálně se odlišují občanská sdružení, u kterých připadá na provozní náklady naprostá většina výdajů.

ZDROJE KE KRYTÍ NEINVESTIČNÍCH NÁKLADŮ POSKYTOVATELŮ VEŘEJNÝCH KULTURNÍCH SLUŽEB

Rozhodující podíl na krytí neinvestičních nákladů poskytovatelů veřejných kulturních služeb mají logicky veřejné rozpočty. Města kryjí ze svých rozpočtů 32 % nákladů poskytovatelů, kraje 13 % a stát 21 %. Dalším významným zdrojem jsou vlastní příjmy především z hlavní, ale částečně i vedlejší činnosti (27,4 %). Dary od sponzorů a nadací se podílí na zdrojích financování více než šesti procenty, což se jeví jako velmi dobrý výsledek, pokud nezjistíme, že se na jejich získání podílí pouze necelá třetina subjektů, z toho jeden z nich dominantně (získal téměř 87 % celkové částky). Z fondů EU zkoumané subjekty získaly prostředky, které pokrýly 0,28 % nákladů. To naznačuje velké

rezervy ve fundreisingu sledovaných institucí. Necelé jedno procento nákladů (0,75 %) kryjí členské příspěvky placené členy zájmových sdružení.

Největší podíl na financování veřejných kulturních služeb ve městě má město Blatná, které kryje téměř 64 % nákladů poskytovatelů (výsledek je ovlivněn chybějícími údaji o financování Základní umělecké školy), město Velké Meziříčí kryje 34 % nákladů poskytovatelů veřejných kulturních služeb a Český Krumlov 25 %. Nejvyšší podíl na krytí nákladů vlastními příjmy z činnosti vykazují univerzální kulturní zařízení (48 %) a zájmová umělecká sdružení (25 %). U zbývajících typů poskytovatelů služeb kryjí příjmy z vlastní činnosti maximálně do výše 17 % (výchovně vzdělávací zařízení). Nejmenší vlastní příjmy mají z pochopitelných důvodů veřejné knihovny, protože naprostá většina služeb je podle zákona o veřejných knihovnách poskytována bezúplatně.

UŽÍVANÉ ZPŮSOBY EVALUACE

Jedním z cílů dotazníku bylo zjistit jaké metody a postupy užívají poskytovatelé k evaluaci poskytovaných veřejných kulturních služeb. Bylo jim nabídnuto devět obecně rozšířených postupů a zároveň dána příležitost k uvedení dalších možností. Mezi pravidelně užívané metody největším počtem organizací, patří hodnocení kvality nabízených akcí a jejich návštěvnosti na poradách

(pravidelně používá 23 subjektů), zpracování zpráv pro zakladatele či zřizovatele (pravidelně užívá 22 subjektů), sledování ohlasu akcí v médiích (pravidelně užívá 19 subjektů). Další způsoby evaluace jsou užívány pravidelně menším počtem uživatelů. Deset z nich uvádí pravidelné řešení stížností, připomínek a námětů, stejný počet získává hodnocení výsledků své činnosti v rámci účasti na soutěžích, osm subjektů má vytvořen systém pro sledování ohlasu veřejnosti či návštěvnosti akcí buď na blogu nebo organizuje ankety. Pravidelné hodnocení výsledků činnosti v poradních orgánech uvádí čtyři organizace a využití auditu či externích analýz tři. Relativně novým zdrojem informací pro evaluaci, pohybujícím se mezi anketou, ohlasem v médiích, řešením připomínek a stížností, jsou sociální sítě. V osobních rozhovorech se o zapojení institucí do sítí zmiňovalo několik respondentů.

Příspěvkové organizace a obecně prospěšné společnosti prakticky soustavně (periodicky) zpracovávají hodnocení vlastní činnosti pro zakladatele a hodnotí jednotlivé projekty či akce na pravidelných poradách. Poměrně značnou pozornost věnují analýze ohlasů vlastní činnosti v médiích, řešení námětů a stížností veřejnosti a získaným odborným oceněním. Ve srovnání s občanskými sdruženími a s.r.o. užívají všech zmíněných, ale i dalších způsobů evaluace častěji a soustavněji. Společnosti s ručením omezeným v podstatě kopírují pořadí užívaných

způsobů evaluace příspěvkových organizací, pouze s tím rozdílem, že je užívají méně často a méně soustavně. Občanská sdružení nejčastěji pracují s ohlasem v médiích, oceněním v soutěžích a hodnocením při poradách.

DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ PROSTOR PRO VEŘEJNÉ KULTURNÍ SLUŽBY (PASPORTIZACE)

Elektronickým dotazníkovým šetřením byly ve vstupní fázi šetření v roce 2012 získány pasporty 28 prostor od 15 subjektů. Tento počet se podařilo v roce 2013 doplňkovým šetřením zvýšit na 57. Tyto prostory provozuje celkem 27 subjektů. Šetřením se podařilo vytvořit část informační databáze pro sledování podpory a evaluace veřejných kulturních služeb. K úplnosti chybí pouze pasport prostor v areálu Státního hradu a zámku Český Krumlov a několika dalších prostor, jejichž využití pro veřejné kulturní služby je však sporadické.

Prostřednictvím dotazníkového šetření byly zjišťovány především způsoby využití prostor, jejich stav, kapacita, její využití, technické vybavení pro potřeby veřejných kulturních služeb a jeho stav. Poskytnuté informace umožňují vyvodit následující závěry:

Všechna zkoumaná města mají infrastrukturu pro poskytování většiny veřejných kulturních služeb. Většina kulturních institucí užívá prostory, které nebyly vybudovány k poskytování veřejných kulturních služeb. Jejich adaptace pro současné účely většinou proběhla před delší dobou. Některá zařízení neumožňují rozšíření a zkvalitnění služeb kapacitní nedostatečností, morální a technologickou zastaralostí.

I ta, která jako účelová vybudována byla, odpovídají uspořádáním a vybavením často dosti vzdálené době svého vzniku. Značná část prostor je využívána k více účelům, což klade na jejich vybavení a uspořádání, stejně jako na opakované provádění úprav uspořádání a technické zajištění různých aktivit, značné personální nároky. Jen čtvrtina prostor je plně bezbariérová a o něco méně částečně bezbariérových. Stav většiny prostor je hodnocen jako vyhovující. Pouze u sedmi zařízení byl stav hodnocen jako výborný. Naopak dvanáct prostor vyžaduje částečné úpravy a dvě zařízení celkovou rekonstrukci. Prostory jsou vybaveny technologiemi odpovídajícími způsobu jejich využití. Zvolené typy vybavení postihují ob-

vyklá zařízení využívaná při poskytování veřejných kulturních služeb. Stav technologií a zařízení je převážně hodnocen jako vyhovující účelu. Ve výborném stavu je však jen menší část vybavení a zařízení.

SHRNUTÍ

Stav přínosu evaluace veřejných kulturních služeb má ve všech zkoumaných městech podstatně společné rysy, specifické rozdíly mezi jednotlivými městy jsou málo významné. Oslovení respondenti mají poměrně zřetelnou a zároveň diferencovanou představu o přínosech veřejných kulturních služeb. Tato představa je poměrně konkrétní pokud jde o přínosy pro město samé, méně již pro jeho obyvatele a návštěvníky. Nepromítá se však, až na výjimky, do strategických a koncepčních dokumentů měst, patrně proto, že je autoři dokumentů chápou jako deklaratorní, obtížně uskutečnitelné v časovém horizontu platnosti zmíněných dokumentů.

Podpora veřejných kulturních služeb je považována za samozřejmost a povinnost města. Podíl měst na podpoře těchto služeb se však v našem výzkumu ukázal menší, než bylo původně předpokládáno. Významný podíl mají kraje a stát. Ve všech městech je poskytování veřejných kulturních služeb podporováno všemi základními způsoby podpory, nejčastěji financováním, poskytnutím infrastruktury, propagací poskytovatelů a jejich aktivit. Podpora veřejných kulturních služeb je silně vázána tradicí a místními zvyklostmi. Nástroje podpory jsou relativně málo užívány k cílenému ovlivnění obsahu, struktury, adresnosti a časovému rozložení nabídky. Jde patrně o důsledek omezených možností měst podpořit poskytovatele v souladu s potřebami rozvoje veřejných kulturních služeb a podmínkami jejich poskytování. Přesto se jeví jako nutné zvýšit nároky na adresáty podpory s cílem přimět je k jasnější formulaci cílů směřujících k dosažení přínosů pro město a jeho obyvatele.

Prakticky se nesetkáváme s pokusy o stanovení parametrů, kritérií či standardů (s výjimkou kvantitativních, jakými jsou počty akcí, návštěvníků, počty výpůjček, počty členů občanských sdružení, nákladů a příjmů, případně nákladů na jednotku výkonu). I tyto indikátory si však stanovují spíše sami poskytovatelé než města. Přínos veřejných kulturních služeb prakticky není městy evaluován, nebo nelze o evaluaci na-

lézt žádné prokazatelné doklady. Současná evaluace pouze předpokládá směřování veřejných kulturních služeb k dosažení očekávaných přínosů, ale soustřeďuje se především na posuzování oprávněnosti a do jisté míry i hospodárnosti využití poskytnutých prostředků, jejichž celkový objem stagnuje nebo kolísá v závislosti na ekonomické situaci měst. Poměrně důkladně je prověřováno hospodaření vlastních kulturních institucí měst, méně již jejich činnost. V zásadě je prováděna následná evaluace na základě podkladů poskytnutých organizacemi. Odlišná je evaluace dalších subjektů podporovaných městy jiným způsobem než dotací (tj. dary rozdělovanými v grantovém řízení nebo jinými formami veřejné podpory). V těchto případech je prováděna předběžná evaluace, která je důkladnější, než evaluace následná. Ta se omezuje téměř výhradně na posouzení oprávněnosti použití poskytnutých prostředků.

Poskytovatelé veřejných kulturních služeb mají k evaluaci jejich přínosů ambivalentní vztah. Pro fungování organizace je podle jejich názoru evaluace nezbytná, ale řídí se jejich vlastními, převážně nepsanými kritérii. Obvykle není spojena, až na sledování počtu akcí, jejich návštěvnosti a účetnictví s žádnými formalizovanými procedurami. Zpracovávání podkladů pro získání podpory a podkladů pro hodnocení je převážně považováno za zbytečnou a obtížnou administrativu. O vztahu k evaluaci svědčí také skutečnost, že písemné informace potřebné pro zkoumání stavu nabídky a evaluace veřejných kulturních služeb poskytla řada subjektů až po urgencích (elektronických, telefonických i osobních). Zpracování výročních zpráv a dalších podkladů pro evaluaci se ve sledovaných městech (s výjimkou ekonomické části) neřídí jednotnou metodikou. Nově připravované koncepční dokumenty měst vytvářejí vhodné prostředí pro praktické uplatnění evaluace veřejných kulturních služeb. Struktura zdrojů, ke krytí nákladů poskytovatelů veřejných kulturních služeb v letech 2011 nebo 2012 (v Kč).